

PRAKTISCH EHBO BIJ HUISDIEREN

www.licg.nl
over houden van huisdieren

Onverwachte dingen gebeuren overal, niet voor niets zit een ongeluk in een klein hoekje. Thuis, op straat, in het park of op vakantie. De kans dat uw hond of kat een keer te maken krijgt met een ongeluk(je) is groot. Het is daarom belangrijk dat u weet wat u kunt doen.

Blijf rustig, denk om uw veiligheid en roep hulp in

Zorg in ieder geval dat u zelf rustig blijft en niet in paniek raakt. Houd er rekening mee dat als uw huisdier gewond is, pijn heeft en bang is, hij wel eens van zich af kan krabben of bijten. Neem dus het zekere voor het onzekere en leg bij een hond een (ver)bandje aan om de bek en knoop dit stevig vast in zijn nek. Een kat kunt u het beste in een grote handdoek wikkelen als u hem op veilige wijze mee wilt nemen.

Bel zo snel mogelijk met een dierenarts om te vragen wat u het beste kunt doen. Probeer het niet eerst zelf op te lossen; vaak is dit, hoe goed bedoeld ook, niet het meest optimale voor uw dier. Moet u langskomen, overleg dan of het verstandig is om de dierenambulance voor het vervoer in te schakelen. Vergeet dan niet de dierenambulance te zeggen dat het om een spoedgeval gaat!

Soms kunt u niet snel een dierenarts bereiken, bijvoorbeeld omdat u geen telefoon bij de hand heeft of uw mobieltje leeg is of geen ontvangst heeft. Of de situatie is zo ernstig dat u onmiddellijk iets moet doen om het dier te redden. Dan is het natuurlijk belangrijk dat u weet wat u kunt doen tot het moment dat u deskundige hulp van een dierenarts kunt krijgen. Hieronder geven we alvast wat tips. Onthoud wel: Blijf proberen de dierenarts te bereiken, die weet het beste wat u bij uw dier moet doen in noodsituaties! En vergeet niet aan uw eigen veiligheid te denken!

Tip: zet het telefoonnummer van de dierenambulance en de dierenarts in uw mobieltje. Dan hoeft u daar niet nog naar te zoeken als er iets gebeurt.

EHBO cursus

Wilt u meer weten wat u zelf voor uw dier kunt doen bij ongelukken? Op tal van plaatsen kunt u een speciale EHBO-cursus voor dieren volgen. Ook zijn er verschillende handboeken over EHBO bij dieren te koop.

EHBO koffer voor dieren

Om op ongelukjes voorbereid te zijn, is het handig om een EHBO koffer voor uw dieren in huis te hebben. Neem deze ook mee als u uw dier vervoert in de auto of als u op vakantie gaat!

In de EHBO koffer voor dieren kunt u, afhankelijk van het dier dat u hebt, de volgende artikelen doen:

- Jodium of ontsmettingsvloeistof om wondjes te ontsmetten;
- Draadkniptang;
- Kleefpleister op rol;

- Koortsthermometer (digitaal);
- Koolstoftabletten;
- Oog- / oordruppels;
- Pincet om vreemde voorwerpen als splinters, stukjes glas te verwijderen;
- Snuitje / muilkorf;
- Steriel water (apotheek);
- Steriele gaasjes;
- Verband / Rekverband;
- (Verband)schaar;
- Witte watten;
- Wondzalf of calendula zalf;
- Zakmes (om uw dier te bevrijden van een knellende halsband, touw of vislijn).

Verder handig om te hebben:

- Nageltangetje;
- Reisziekte tabletten, speciaal voor de hond (verkrijgbaar bij de dierenarts);
- Tekenpincet en/of tekenspray;
- Telefoonnummer dierenarts / dierenambulance;
- Vlooiën- en tekenbestrijdingsmiddel;
- Zonnebrandolie: om ongepigmenteerde en witte huiddelen (oorpunten/neusrug) te beschermen tegen zonnebrand.

Insectenbeten

Steken van bijen, wespen, horzels en steekvliegen leiden vaak tot grote, ronde, vrij platte zwellingen die snel ontstaan en pijnlijk zijn. De meeste steken worden op de kop en oren aangebracht. Door te krabben aan deze plekken kan uw hond of kat zich verwonden. Sommige dieren ontwikkelen een allergie tegen insectenbeten (bijvoorbeeld een vlooiënallergie) die zich kan uiten in kaalheid en een ernstige huidontsteking.

Veel honden en katten zijn uitstekende vliegenvangers. Vangt uw dier echter een wesp of bij en wordt het daarbij gestoken in zijn tong of keel, ga dan direct naar de dierenarts. Een steekwond in dit gebied kan een levensbedreigende zwelling veroorzaken en de ademhaling ernstig belemmeren.

Ziet u de angel van een bij zitten op een steekplek, trek er dan niet aan met uw vingers. Probeer de angel te verwijderen door met een doek over de steekwond te wrijven zodat de angel hierin blijft hangen. De pijn en zwelling kunt u tegengaan door de plek te deppen met een koude natte doek met azijn.

Vliegenmadenziekte of myiasis

Insectensteken kunnen allerlei ongemak veroorzaken. Er schuilt echter nog een ander gevaar in sommige vliegen. Deze vliegen kunnen de aandoening myiasis (vliegenmadenziekte) veroorzaken. De vrouwtjesvliegen worden aangetrokken door urine en keutels. Ze leggen hun eitjes het liefst op een warme, vochtige huid, in natte wonden of in de aangekoekte nachtontlasting bij het konijn (zogenaamde 'plakpoep') en cavia. De vliegenlarven (maden) die uit deze eitjes komen, kruipen door de huid of in lichaamsopeningen en veroorzaken veel weefselschade met pijn. Ernstig aangetaste dieren zijn erg ziek en kunnen zelfs sterven. Vooral als het warm weer is en uw hond of kat last heeft van diarree of andere vochtige huidproblemen of uw konijn of cavia last heeft van

plakpoep, lopen ze risico op deze aandoening. Houd de dieren en hun omgeving daarom zo schoon en droog mogelijk en controleer ze dagelijks. Als u vermoedt dat uw huisdier getroffen is door myiasis, ga dan onmiddellijk naar uw dierenarts.

Verdrinking

Hoewel er vaak gedacht wordt dat elke hond kan zwemmen, is dit niet waar. Sommige honden zijn van nature dol op water en echte zwemmers, zoals de Golden retriever. Maar andere honden zijn door hun bouw helemaal geen goede zwemmers, zoals de Bull terriër, Engelse bulldog en Basset hound. Pups moeten vaak leren zwemmen en vallen nog al eens in het water als ze nieuwsgierig aan de waterkant staan te kijken naar wat er in het water gebeurt.

Red uw hond door hem aan zijn nekvel uit het water te trekken. Als de hond water heeft binnengekregen, pak uw dier dan bij de achterpoten beet en houd hem vijftien tot dertig seconden met de kop omlaag. Is het dier te zwaar voor deze houding, probeer hem dan op een hellend oppervlak te leggen, waarbij de kop lager ligt dan de rest van het lichaam. Ga daarna zo snel mogelijk naar de dierenarts. Neem bij het redden van uw dier wel uw eigen veiligheid in acht.

Ook andere dieren, zoals katten of knaagdieren, kunnen te water raken. De meeste dieren kunnen tenminste korte tijd boven water blijven, en sommigen zwemmen zelfs goed, zoals de kat en de rat. Als er echter geen gemakkelijke gelegenheid is om uit het water te komen, gaat het mis. Zorg dus altijd voor een makkelijk opklimbare kant of een trapje als u een vijver in de tuin heeft. Ook deze dieren moet u zo snel mogelijk uit het water halen en met de kop omlaag neerleggen. Ga direct naar de dierenarts en zorg ervoor dat het dier niet afkoelt.

Vergiftigingen

Opname van schoonmaakmiddelen, chloor, antivries en medicijnen

Net als kinderen zijn huisdieren nieuwsgierig en onderzoeken graag het keukenkastje, het medicijnkastje en de garage. De meeste verpakkingsmiddelen zijn niet bestand tegen de scherpe tanden van hond of kat. Voor u het weet drinkt uw dier van schoonmaakmiddelen, chloor, bestrijdingsmiddelen (plantensprays, insecticiden), plantenvoedingsmiddelen of antivries en is er gegeten van rattengif of slakkenkorrels. Laat uw hond of kat niet zomaar braken, want dit kan de slokdarm ernstig beschadigen. Kijk het ook niet even aan, maar ga zo snel mogelijk naar uw

dierenarts, liefst met de verpakking van het middel dat opgenomen is. De dierenarts kan beslissen of braken of laxeren zinvol is en kan bellen met het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum voor specifiek advies.

Konijnen en knaagdieren in de tuin

Natuurlijk is het heerlijk voor uw konijn of cavia om lekker vrij rond te kunnen lopen in de tuin, maar pas op voor giftige planten. Vaak wordt gedacht dat konijnen en cavia's zelf wel weten van

welke planten ze niet moeten snoepen, maar helaas is dit niet waar. Konijnen en knaagdieren kunnen niet braken zoals de hond of kat en kunnen doodziek worden na het eten van bepaalde planten zoals lelies, hyacinten, tulpen, buxus, gouden- en blauwe regen, lelietjes van dalen etc. Zet dus een stuk gras van de tuin af waar uw konijn of cavia veilig rond kan huppelen en knabbelen en zorg ook dat er geen honden, katten of andere dieren de ren in kunnen komen.

Contact met verf

Een vergiftiging treedt niet alleen op na het opdrinken of oplikken van giftige stoffen. Als de hond of kat langs een pas geverfde deurpost strijkt of een andere chemische stof, kan dit leiden tot ernstige irritatie van de huid. Dit uit zich in roodheid, pijn en vaak schilfering van de getroffen huid. Verwijder het materiaal zo goed mogelijk met een droge, schone doek en knip of scheer droge restanten uit de vacht. Probeer te voorkomen dat uw hond of kat zichzelf schoonlikt! Is het verf op waterbasis, spoel uw huisdier dan af met lauwwarm water en was hem hierna met een speciale honden- of kattenshampoo.

Contact met lijm

Lijm in de vacht kan hinderlijk zijn, de huid irriteren en afhankelijk van de plek ook de beweging van uw huisdier beperken. Het is belangrijk de lijm zo snel mogelijk te verwijderen omdat het na het uitharden vaak moeilijk weg te krijgen is. Hoe u dit het beste kunt doen, is afhankelijk van het type lijm. Sommige lijmsorten kunt u, wanneer ze nog vloeibaar zijn, oplossen in water. Andere kunt u beter wegvegen met een droge doek omdat ze bij contact met vocht juist sneller verharderen. U kunt hiervoor het beste de informatie van de fabrikant van de lijm raadplegen.

Is lijm eenmaal opgedroogd dan is het vaak lastig te verwijderen. Soms helpt het om de plekken goed in te smeren met plantaardige olie of vet. Ook langere tijd weken in warm water met wat sop geeft soms resultaat. Werkt dit niet dan is wegnippen vaak de handigste methode, zeker bij langere haren. Pas op met het gebruik van oplosmiddelen zoals aceton: beperk contact met de huid zoveel mogelijk en gebruik ze zeker niet in de buurt van slijmvliezen zoals bij ogen, neus en mond. Spoel altijd heel goed na als u een dergelijk middel of bijvoorbeeld een sopje van wasmiddel heeft gebruikt. Neem contact op met uw dierenarts als de lijm op de huid is gekomen of de huid er rood en geïrriteerd uitziet.

Heeft uw dier lijm binnengekregen, neem dan direct contact op met de dierenarts.

Voorwerp ingeslikt

Vooraf jonge dieren willen nog weleens in hun enthousiasme een knoop, kraaltje, balletje of ander vreemd voorwerp doorslikken. Als het iets kleins en glads is, dan kunt u het beste in de gaten houden of uw dier het voorwerp weer uitpoept binnen enkele dagen. Overleg eventueel even met uw dierenarts of u kunt afwachten of dat het beter is dat u naar de praktijk komt voor een injectie om het dier te laten braken.

Gaat het om een groter voorwerp, iets scherp of heeft de kat een bolletje wol (met of zonder naald) ingeslikt, ga dan direct naar de praktijk voor hulp en probeer niet zelf het voorwerp te verwijderen. Probeer nooit zelf aan draden te trekken die uit de bek hangen!

Wonden

Vechtwonden

Is uw hond of kat flink gebeten door een hond, dan zien de wondranden er vaak onregelmatig en rafelig uit. We spreken dan van een scheurwond. Deze kunnen hevig bloeden en raken makkelijk besmet met bacteriën die zich in de bek van de bijtende hond bevinden. Ga zo snel mogelijk naar de dierenarts, deze kan de wond reinigen, ontsmetten en hechten als de wond nog vers is. Afhankelijk van de wond en het infectiegevaar, zal de dierenarts een antibioticumkuur voorschrijven. Bijtwonden van katten tonen zich vaak als kleine steekgaatjes in de huid. Ga ook hiermee naar de dierenarts, omdat er in de meeste gevallen een abces ontstaat.

Steekwonden

Scherpe doornen, houtsplinters, naalden, spijkers of tuingereedschap (zoals de hark) kunnen lelijke steekwonden veroorzaken. Ook een uitgeschoten hoektand van een andere hond of kat veroorzaakt vaak alleen een klein gaatje. Soms is het gaatje zelfs lastig te vinden. Het vervelende hiervan is dat de beschadiging die dieper zit vaak lastig te beoordelen is. Het spoelen van de wond gaat ook niet makkelijk, waardoor deze wondjes heel makkelijk besmet raken met vuil en bacteriën en gaan ontsteken. De dierenarts zal in dat geval antibiotica voorschrijven.

Snijwonden

Is uw hond of kat in een stukje glas of metaal gestapt, haal het scherpe voorwerp er dan zo snel mogelijk uit. Is er nauwelijks een wondje zichtbaar? Ontsmet dan de poot door hem dagelijks 15 minuten te baden in een sopje met groene biotex of soda. Gaat de kreupelheid niet binnen enkele dagen over, ga dan naar de dierenarts. Mogelijk zit er dan toch nog een scherp stukje wat dieper in de poot, niet zichtbaar voor het blote oog. Laat dit over aan de dierenarts, die kan het scherpe voorwerp op een veilige manier verwijderen.

Is er sprake van een snijwond, dan kunt u beter direct naar de dierenarts gaan. Deze kan de wond reinigen, ontsmetten en de 'mooie', rechte wondranden aan elkaar hechten. Ook hier geldt, net als bij de bijtwonden, dat het hechten binnen zes uur moet gebeuren.

Brandwonden

Een brandende kaars veroorzaakt meestal alleen wat verschroeide (snor)haren, maar een grotere vlam of open haard waar een staart door heen zwaait, kan meer letsel veroorzaken. Doof het vuur zo snel mogelijk met een (brand)deken of handdoek, let daarbij op uw eigen veiligheid. Houd de verbrande plek minstens vijf minuten onder de kraan met lauw water. Bij ernstige verbrandingen, zoals contact met heet water of een bak-/kookplaat, moeten minstens 15 minuten gekoeld worden met lauw water. Ga hierna meteen naar de dierenarts zonder verder iets op de plek te smeren. Gebruik dus geen brandzalf of andere crèmes. Vervoer uw hond of kat wel warm met een deken of handdoek.

Kneuzingen

Eigenlijk is een kneuzing ook een verwonding, alleen is de huid hierbij nog intact. Een kneuzing ontstaat na een slag met een bot voorwerp of door het stoten tegen een voorwerp. Ook een aanrijding of valpartij kan tot flinke kneuzingen en inwendige bloedingen leiden (zie verderop bij bloedingen). De gekneusde plek zal gaan zwellen, voelt warm aan en is pijnlijk bij aanraking. De gekneusde plek moet liefst enkele keren per dag gedurende 15 minuten gekoeld worden met

koude compressen (cold pack of eventueel een zak diepvriesgroente). De dierenarts kan een strak verband aanleggen om de zwelling te verminderen.

Bloedingen

Na een aanrijding of gevecht kan een dier bloeden. Ernstig bloedverlies kan leiden tot shock, een toestand waarbij het dier niet meer aanspreekbaar is, bleke slijmvliezen heeft en oren en poten koud aan voelen. Het is belangrijk om een zichtbare bloeding zo snel mogelijk te stelpen. Een bloeding kunt u op verschillende manieren stelpen:

- Rechtstreeks druk uitoefenen op de wond: plaats een schoon doekje (liefst steriel gaas, maar een schone zakdoek kan ook) over de hele wond en druk dit stevig aan. Dit bevordert de stolling en beschermt de wond tegen infectie;
- Houd het lichaamsdeel dat bloedt hoger dan de rest van het lichaam. Dit kan eigenlijk alleen bij bloedingen aan de poten en als het dier rustig is;
- Als het om een poot gaat, kunt u bij een ernstige bloeding beter een knevelverband (tourniquet) aanleggen: draai een reep stof, zwachtel, sjaal of stropdas rond de poot op vijf cm afstand van de wond, tussen de wond en het lichaam. Leg een halve knoop en plaats hierop een houtje en zet deze vast met nog een halve knoop. Hierna kunt u aan het stokje draaien tot de bloeding (vrijwel) stopt. Een tourniquet brengt wel het gevaar mee dat het weefsel te lang verstoken blijft van bloed en zuurstof, waardoor het kan afsterven. Laat een knevelverband daarom nooit langer dan vijftien minuten zitten. Als u langer onderweg bent naar de dierenarts, draai de knevel dan om de vijftien minuten even los om het bloed te laten stromen en draai hem dan weer vast;
- Een bloeding aan het oor van een hond lijkt vaak ernstiger doordat het dier met de kop schudt en zo in de hele omgeving bloedspetters verspreidt. Leg het oor plat op de kop van de hond en dek de wond af met een gaasje. Bind daarna een schone theedoek rond de kop, zodat het oor op zijn plaats blijft.

Ga na het stelpen van de bloeding zo snel mogelijk naar de dierenarts voor verdere behandeling en onderzoek van de dier. Houd er rekening mee dat als uw huisdier gewond is, pijn heeft en bang is, hij wel eens van zich af kan krabben of bijten.

Zonnesteek

Honden

Een zonnesteek is helaas ook bij dieren geen zeldzame aandoening. Nog te vaak worden honden opgesloten in een auto die in de zon staat, waardoor de temperatuur in zeer korte tijd heel hoog kan oplopen. De hond raakt oververhit, gaat hijgen, krijgt ademhalingsproblemen, raakt bewusteloos en kan al snel overlijden.

Bij honden kan bovendien een te lange wandeling of fietsen in de zon tot een zonnesteek leiden. Honden kunnen niet zweten zoals wij en raken hun warmte vooral kwijt door te hijgen. Een duik in het water tijdens een lange wandeling of fietstocht kan verkoeling bieden, maar neem uw hond liever niet mee aan de fiets als de temperatuur boven de 19-20 graden uitkomt. Plaats eventueel een badje in de tuin, waar ook uw hond verkoeling in kan zoeken.

Mocht uw hond oververhit raken, leg hem dan in de schaduw neer op zijn rechterzijde en koel hem met veel lauw (niet ijskoud) water af. Wrijf de buik of voetzooltjes van uw hond in met alcohol (dit haalt u bij de drogist): dit verdampt snel en zorgt voor snellere verkoeling dan alleen water. Geef uw hond alleen wat te drinken als hij bij bewustzijn is en kan slikken. Kijk het niet aan, maar ga zo snel mogelijk naar de dierenarts voor controle en verdere behandeling.

Konijnen en knaagdieren

Ook konijnen en knaagdieren zijn gevoelig voor de zon. Voor konijnen zijn temperaturen boven 24 graden Celsius onaangenaam en boven de 28 graden krijgen zij last van oververhitting. Zorg dan ook altijd voor schaduw en houd rekening met het verplaatsen van de zon als uw konijn buiten in een ren verblijft. Ook cavia's en chinchilla's kunnen slecht tegen de warmte, en lopen bij temperaturen boven de 25 graden grote kans op oververhitting.

Symptomen van oververhitting bij konijnen en knaagdieren bestaan uit hijgen (met de mond open ademen) en de dieren kunnen het bewustzijn verliezen. Waarschuw ook hier zo snel mogelijk de dierenarts en koel het dier intussen af met lauw water op kamertemperatuur. Gebruik geen koud water, omdat hierdoor de bloedvaten samentrekken en de warmte nog slechter afgevoerd wordt. Sprengel of dep daarnaast wat alcohol (drogist) op de voetzooltjes of dun behaarde lichaamsdelen (buik / liezen) en geef het dier wat water via een spuitje, maar alléén als het dier volledig bij bewustzijn is en zelf kan slikken.

Vogels

Vogels die geen schuilplaats voor de zon hebben, lopen ook kans op een zonnesteek, net als hobbydieren die in een weiland zonder schaduwplaatsen worden gehouden. Zet een vogel dus nooit in de volle zon buiten en leg ook eens een thermometer op de schaduwplekken in de tuin, soms loopt ook daar de temperatuur behoorlijk op! Veel vogels en vooral parkieten en papegaaien zijn dol op een 'douche' met de plantenspuit. Regelmatig uw vogel sproeien en hem lekker buiten laten drogen in het zonnetje is prima, zolang uw vogel wel kan schuilen voor de zon.

Insmeren!

Naast oververhitting is het belangrijk om dun behaarde (neusrug en neusspiegel) of dun gevederde dieren te beschermen tegen zonnebrand. Ook witte katten lopen risico op verbranding van met name de oorpunten. Smeer gevoelige plekken daarom in met zonnebrandcrème met een hoge factor.

Voorkomen is beter

Het beste is het natuurlijk om ongelukjes te voorkomen, zowel in als om het huis. Hieronder volgen nog enkele gevaren die in huis op de loer kunnen liggen en waar met enkele eenvoudige maatregelen wat aan te doen is. Bedenk dat zeker jonge huisdieren, net als kinderen, zich vaak niet bewust zijn van mogelijke gevaren en gevaarlijke producten in huis.

Gevaren in huis:

- Onafgedekte contactdozen: afdekken als ze niet gebruikt worden;
- Losliggende matten, vloerkleden en tegels: vastlijmen of nieten;
- Gladde trappen, vooral in een slecht verlichte ruimte: breng verlichting aan en een traphekje;

- Glazen wanden en deuren die niet goed herkenbaar zijn (een losvliegende parkiet kan zich ernstig verwonden als hij tegen een glazen deur/wand aanvliegt): gordijnen of lamellen naar beneden als de vogel los in huis vliegt of hang iets voor de ruit wat duidelijk zichtbaar is;
- Een niet goed afgeschermd open haard: plaats een haardscherm;
- Hete pannen op het fornuis: plaats geen pannen of ketels op de rand van de kookplaat en houd dieren uit de keuken als u aan het koken bent;
- Een openstaande wasmachine of droger met daarin wasgoed: veel katten zien dit als een ideale slaapplek voor een dutje tussendoor! Houd de wasmachine en droger altijd afgesloten of plaats ze in een afsluitbare ruimte;
- Alcoholische dranken, koffie en cola: het drinken van alcohol kan dodelijk aflopen voor uw huisdier, evenals het drinken van koffie of cola. Berg deze dranken goed op en geef uw dier liefst gewoon water of een speciale honden- of kattendrank die verkrijgbaar zijn bij de dierenspecialzaak.

Gevaren om het huis:

- Tuingereedschap als harken, heggenschaar, touwen: berg ze op na gebruik, liefst in een afgesloten kast of hang ze veilig op;
- Bestrijdingsmiddelen, afbijtmiddelen, verf e.d.: bewaar ze veilig in een afgesloten kast; Zwembaden en vijvers: dek deze af of plaats er een hek omheen zodat huisdieren (en kinderen) er niet per ongeluk in kunnen vallen;
- Verkeer: is er een drukke weg in de buurt, zorg dan voor een goede, veilige afscherming van de tuin en probeer de kat 's avonds en 's nachts binnen te houden.

Bij het LICG kunt u terecht voor onafhankelijke en betrouwbare informatie over het 'houden van huisdieren'. Door het bieden van deze informatie en het organiseren van campagnes levert het LICG een bijdrage aan verbetering van de gezondheid en het welzijn van huisdieren in Nederland.

Versie: oktober 2016

©LICG

Kijk voor de meest recente informatie op www.licg.nl